

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

© Крупка М.І., Ільїна К.О., 2008

Розглянуто основні джерела фінансування інноваційного розвитку економіки України та можливості підприємств застосовувати їх у своїй діяльності, показано роль держави в організації фінансування інноваційного розвитку за допомогою формування нормативної бази та безпосереднього фінансування інноваційних проектів, висвітлено проблеми, що стримують цей розвиток та подано рекомендації щодо удосконалення державної політики у напрямі активізації інвестиційно-інноваційних процесів в Україні.

Ключові слова: фінансування, кредитування, інновація, державна політика, інститути спільного інвестування, інноваційний розвиток.

The basic sources of financing of innovative development of economy in the Ukraine and opportunity of the enterprises are considered which apply to them during this activity. The role of the state in the organization of financing of innovative development is demonstrated by the formation of a normative base and direct financing of the innovative projects. The specified problems, which constrain this development, and are submitted for recommendation, concern the improvement of state policy in the direction of activization of investment-innovative processes in the Ukraine.

Key words: financing, crediting, innovation, state policy, institutes of joint investment, innovative development.

Постановка проблеми

В Україні нині чи не найперспективнішим є вибір політики економічного розвитку, яка б ґрунтувалася на інноваційній теорії. Для реалізації такої політики необхідно розробити відповідну модель розвитку.

Інноваційна модель розвитку економіки – це теоретичне вираження інноваційних пріоритетів, напрямів, структур, мотивацій, стратегій, механізмів тощо, які спрямовані на формування інноваційного типу розвитку національних економік. Водночас важливого значення набуває питання системи фінансування такої моделі та відповідного фінансового механізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Складові цієї проблематики висвітлено у наукових працях українських вчених-економістів О. Барановського, Б. Губського, І. Бланка, О. Вовчак, А. Гальчинського, В. Гейця, А. Мороза, С. Науменкової, А. Пересади, С. Реверчука та ін.

Однак, не применшуючи їхніх здобутків у дослідженні проблем, пов'язаних з необхідністю активізації інвестиційних процесів, зазначимо, що переважна більшість їхніх досліджень стосується теоретико-методологічних аспектів. Практичні ж аспекти посилення державного впливу на інноваційний розвиток вітчизняної економіки досі залишаються предметом наукових дискусій. Особливо ця проблема потребує поглибленого наукового дослідження у напрямі розроблення нових та удосконалення існуючих механізмів, в основу яких покладено досвід розвинених країн, необхідність удосконалення нормативної бази інституту забезпечення кредитів, створення сприятливого інвестиційного клімату тощо.

Постановка цілей

Метою статті є розроблення практичних рекомендацій з удосконалення та посилення дієвості важелів державного впливу у контексті інноваційного розвитку реального сектора національної економіки в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу

Для підтримання прискореного розвитку економіки необхідно здійснити систему заходів щодо активізації інноваційно-інвестиційної діяльності та формування адекватного вимогам часу фінансового механізму.

У вітчизняній економічній літературі можна відзначити різні підходи до визначення поняття фінансового механізму. Так, за визначенням О.М. Ковалюка, “фінансовий механізм – це система фінансових форм, методів, важелів та інструментів, які використовують у фінансовій діяльності держави і підприємств за відповідного нормативного, правового та інформаційного їх забезпечення фінансовою політикою на мікро-макрорівні” [1, с.22]. Лаконічніше визначення дає В.М. Опарін. На його думку, “фінансовий механізм – це сукупність методів і форм, інструментів та важелів впливу на економічний і соціальний розвиток суспільства” [2, с. 17–18].

Зауважимо, що нині у поглядах науковців на фінансовий механізм інноваційного розвитку економіки не спостерігається значних розбіжностей. Вчені сходяться на тому, що його формують дві складові частини – фінансове (чи фінансово-кредитне) забезпечення та фінансове (чи фінансово-кредитне) регулювання. [3, с. 443] Водночас складовими фінансового механізму є також нормативно-правове та інформаційне забезпечення. Перше представлено законами та підзаконними нормативно-правовими актами, друге – даними статистичних служб, ЗМІ, Інтернету тощо.

Варто зазначити, що інструменти фінансового забезпечення, у такому разі, фактично і є джерелами фінансового забезпечення інноваційного розвитку. А інструменти фінансового регулювання мають двояку природу. З одного боку – це важелі, за допомогою яких держава здійснює свій вплив, а з іншого – вони теж можуть розглядатися як джерела фінансового забезпечення. Щоправда, не всі. Податки, внески та інші платежі такого характеру – це виключно регуляторні інструменти. Джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку, на нашу думку, можна згрупувати за допомогою табл. 1.

Таблиця 1

Джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку

Державний сектор				Приватний сектор															
На без-поворотній основі		На поворотній основі		Самофінансування				“Зовнішнє самофінансування”			Позикові кошти			Специфічні джерела					
Асигнування	Цільові субсидії	Дотації	Субвенції	Державний кредит	Рейнвестування прибутку	З амортизаційного фонду	З резервного фонду для покриття збитків	З власного статутного капіталу	Кошти попередніх і нових акціонерів	Кошти, отримані внаслідок розміщення нового випуску акцій	Кошти від випуску конвертованих акцій та облігацій	Банківські кредити	Шляхом випуску облігацій	Лізинг	Комерційний кредит постачальників	Кошти суспільних наукових фондів	Венчурні кошти	Спонсорська допомога	Інші кошти інвесторів (включаючи іноземні)

Складено на основі: [4, с. 157; 5, с. 92]

Найважливішу роль в організації фінансування інноваційного розвитку в Україні відіграє держава. Вона забезпечує ухвалення відповідних нормативно-правових актів і контролює діяльність

з реалізації їхніх положень. Державою не тільки задаються правила гри, тобто створюється необхідна нормативна база, яка стає основою для формування системи фінансування інноваційного діяльності. Вона і сама безпосередньо виділяє кошти для інноваційних проектів, здійснює державні замовлення на інноваційні продукти. І сьогодні централізовані кошти, які перерозподіляються через різні уповноважені державні утворення, є основним джерелом розвитку науки і техніки в нашій країні. Менш вагому роль відіграє приватний сектор. Структуру національної системи фінансування інноваційного розвитку показано на рис. 1.

Отже, фінансування інноваційного розвитку в Україні визначається і регулюється законодавством, зокрема, такими нормативно-правовими актами: ЗУ “Про наукову і науково-технічну діяльність”, ЗУ “Про інноваційну діяльність” тощо.

Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” стверджує, що “державна застосовує фінансово-кредитні та податкові важелі для створення економічно сприятливих умов з метою ефективного здійснення наукової і науково-технічної діяльності...”. І одним з таких важелів є бюджетне фінансування.

Бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності (крім видатків на оборону) забезпечується у розмірі не менше ніж 1,7 відсотка ВВП України. Воно здійснюється за допомогою базового та програмно-цільового фінансування [6].

Базове фінансування, згідно з цим законом, забезпечує фундаментальні наукові дослідження; найважливіші для держави напрями досліджень; розвиток інфраструктури наукової і науково-технічної діяльності; збереження наукових об’єктів, що становлять національне надбання; підготовку наукових кадрів.

Кабінетом Міністрів України затверджується перелік установ та вищих навчальних закладів, яким для здійснення наукової і науково-технічної діяльності надається базове фінансування.

Програмно-цільове фінансування здійснюється для науково-технічних програм та окремих розробок, спрямованих на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки; здійснення найважливіших науково-технічних розробок, які виконуються за державним замовленням чи в межах міжнародної науково-технічної співпраці на конкурсній основі.

Водночас для фінансування наукової і науково-технічної діяльності законом передбачено функціонування відповідних державних організацій, а саме: Державного фонду фундаментальних досліджень та Державної інноваційної фінансово-кредитної установи [6].

Як відомо, державний фонд фундаментальних досліджень було створено для підтримки фундаментальних наукових досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук, які виконують наукові установи, вищі навчальні заклади, вчені. Кошти Фонду формуються із бюджетних коштів та добровільних внесків юридичних та фізичних осіб (зокрема іноземних) і розподіляються на конкурсній основі.

ДІФКУ функціонує з метою фінансового забезпечення ведення державної політики у науковій і науково-технічній діяльності і заходів, спрямованих на розвиток та використання досягнень науки в Україні.

Згідно з ЗУ “Про інноваційну діяльність”, “джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності є: а) кошти Державного бюджету України; б) кошти місцевих бюджетів і кошти бюджету Автономної Республіки Крим; в) власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; г) власні чи запозичені кошти суб’єктів інноваційної діяльності; д) кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб; е) інші джерела, не заборонені законодавством України” [7].

Держава може надавати допомогу суб’єктам інноваційної діяльності для виконання інноваційних проектів у формі: а) повного безвідсоткового кредитування пріоритетних інноваційних проектів; б) часткового (до 50 %) безвідсоткового кредитування інноваційних проектів за умови залучення до фінансування проекту решти необхідних коштів виконавця проекту і (або) інших суб’єктів інноваційної діяльності; в) повної чи часткової компенсації відсотків, сплачуваних суб’єктами інноваційної діяльності комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів; г) надання комерційним банкам, що здійснюють

кредитування пріоритетних інноваційних проектів, державних гарантій; д) майнового страхування реалізації інноваційних проектів.

Згідно з цим законом фінансова підтримка інноваційної діяльності за рахунок Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів надається у межах коштів, передбачених відповідними бюджетами.

За поданням Державного агентства України з інвестицій та інновацій для здійснення фінансової підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання Кабінетом Міністрів України створюються спеціалізовані державні небанківські інноваційні фінансово-кредитні установи [7].

Нині Державна інноваційна фінансово-кредитна установа підпорядковується Державному агентству України з інвестицій та інновацій і діє на основі Положення (Статуту), що затверджується Кабінетом Міністрів України.

“Кошти Державної інноваційної фінансово-кредитної установи, – як зазначає цей закон, – формуються за рахунок коштів Державного бюджету України, визначених законом про Державний бюджет України на відповідний рік, залучених згідно з чинним законодавством вітчизняних та іноземних інвестицій юридичних та фізичних осіб, добровільних внесків юридичних та фізичних осіб, від власної чи спільної фінансово-господарської діяльності...” тощо.

Суб'єкти інноваційної діяльності, чиї інноваційні проекти занесені до *Державного реєстру інноваційних проектів*, для отримання фінансової підтримки держави подають до Державної інноваційної фінансово-кредитної установи інноваційні проекти та всі необхідні документи.

Державна інноваційна фінансово-кредитна установа на конкурсних засадах організовує відбір інноваційних проектів для їхньої фінансової підтримки. Ця установа також здійснює поточне супроводження реалізації інноваційних проектів, які нею фінансуються, та контролює цільове використання наданих нею коштів. Крім цього, вона подає у засобах масової інформації щорічний звіт про фінансування нею інноваційних проектів та результатів їхнього виконання, а також періодично інформує громадськість про свою діяльність.

Закон також передбачає, що для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм органи місцевого самоврядування можуть створювати комунальні спеціалізовані небанківські інноваційні фінансово-кредитні установи і підпорядковувати їх виконавчим органам місцевого самоврядування. Комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи діють на основі положень (статутів) про них, що розробляються і затверджуються органами місцевого самоврядування. Діяльність комунальних спеціалізованих небанківських інноваційних фінансово-кредитних установ аналогічна до діяльності Державної інноваційної фінансово-кредитної установи, тільки здійснюється на місцевому рівні. Окрім організації безпосереднього фінансування інноваційного розвитку, а також регулювання за допомогою кредитів, субсидій чи дотацій, держава може здійснювати й податковий стимулюючий вплив.

На жаль, із Закону України “Про інноваційну діяльність” у розділі V. “Особливості в оподаткуванні та митному регулюванні інноваційної діяльності” сьогодні вилучено обидві статті. Тому розглянемо деякі законодавчі акти, які безпосередньо регулюють основні податки, а саме податок на прибуток підприємств та ПДВ.

Наприклад, Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” передбачає наявність інвестиційного податкового кредиту. “Інвестиційний податковий кредит, – згідно з вищезгаданим законом, – це відтермінування плати податку на прибуток, що надається суб'єкту підприємницької діяльності на визначений строк з метою збільшення його фінансових ресурсів для здійснення інноваційних програм, з наступною компенсацією відстрочених сум у вигляді додаткових надходжень податку через загальне зростання прибутку, що буде отримано внаслідок реалізації інноваційних програм” [8]. Цей закон дає змогу зараховувати до валових витрати, крім тих, що підлягають амортизації, пов'язаних з науково-технічним забезпеченням господарської діяльності, на винахідництво і раціоналізацію господарських процесів, виконання дослідно-експериментальних та конструкторських робіт, виготовлення та дослідження моделей і зразків, пов'язаних з основною діяльністю платника податку, виплатою роялті та придбанням нематеріальних активів (крім тих, що підлягають амортизації) для їхнього використання в господарській діяльності платника податку. Завдяки цьому зменшується дохід підприємства, що підлягає оподаткуванню.

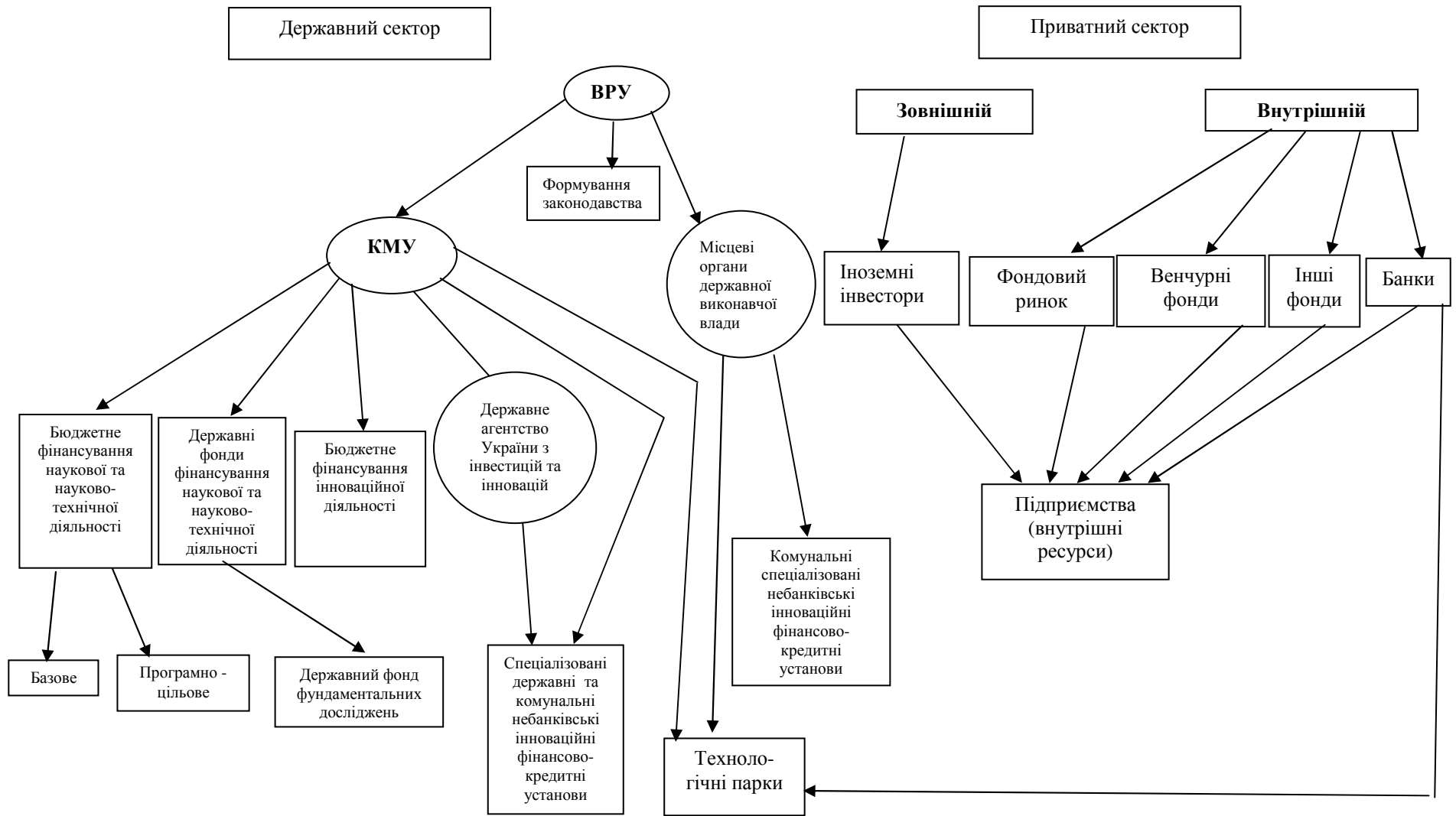

Рис. 1. Структура національної системи фінансування інноваційної діяльності

Науково-дослідні установи та вищі навчальні заклади III–IV рівнів акредитації, внесені до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави, визнаються неприбутковими організаціями. І деякі їхні доходи, а саме: кошти або майно, які надходять безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань; пасивні доходи (доходи, отримані у вигляді процентів, дивідендів, страхових виплат і відшкодувань, а також роялті); кошти або майно, які надходять від їхньої основної діяльності; дотацій або субсидій, одержаних з державного або місцевого бюджетів, державних цільових фондів або у межах благодійної, зокрема гуманітарної допомоги чи технічної допомоги, що надаються їм, відповідно до умов міжнародних договорів звільняються від оподаткування цим податком.

Згідно з Законом України “Про ПДВ”, від оподаткування ПДВ звільняються операції з оплати вартості фундаментальних досліджень, науково-дослідних і дослідницько-конструкторських робіт особою, яка безпосередньо отримує такі кошти з рахунку Державного казначейства України; безкоштовного передавання приладів, обладнання, матеріалів, крім підакцизних, науковим установам та науковим організаціям, вищим навчальним закладам III–IV рівнів акредитації, внесеним до Державного реєстру наукових організацій, яким надається підтримка держави [9].

Істотним для захисту інтересів суб’єктів інноваційної діяльності є ЗУ “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків”.

“Технологічний парк (технопарк), – за цим законом, – це юридична особа або група юридичних осіб, що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об’єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукомістких розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції”. Сприяння інноваційній діяльності технологічних парків здійснюється державою шляхом цільового субсидіювання проектів та фінансової підтримки технологічних парків [10]. Зокрема, за допомогою повного чи часткового безвідсоткового кредитування проектів або повної чи часткової компенсації відсотків, які сплачують фінансово-кредитним установам за кредитування проектів технологічних парків. Технопаркам також можуть надаватися цільові субсидії у вигляді:

- звільнення від ввізного мита при ввезенні в Україну для реалізації проектів технологічних парків нових устаткування, обладнання та комплектування, а також матеріалів, які не виробляються в Україні;

- податкового векселя на суми податкового зобов’язання з ПДВ при імпорті нового устаткування, обладнання та комплектування, зі строком погашення на 720-й календарний день, а при імпорті матеріалів, які не виробляються в Україні, зі строком погашення на 180-й календарний день з дня надання векселя органу митного контролю;

- суми податку на прибуток, одержаний під час реалізації проектів, технологічні парки, їхні учасники та спільні підприємства не перераховують до бюджету, а зараховують на спеціальні рахунки, які потім використовуються ними у подальшій інноваційній діяльності [10].

Варто зазначити, що, окрім технопарків, наука виділяє й інші інноваційні структури. До них належать також *інноваційний бізнес-інкубатор*, *технополіс* тощо. “Інноваційний бізнес-інкубатор, – за визначенням Н. Чухрай, Р. Патори, – це структура, яка спеціалізується на створенні сприятливих умов для виникнення й ефективної діяльності малих інноваційних підприємств, які реалізують оригінальні науково-технічні ідеї. Технополіс – науково-виробничий комплекс із розвинутою інфраструктурою сфери обслуговування, що охоплює територію окремого міста” [11, с. 130]. Інкубаторам та технополісам в українському законодавстві, на жаль, уваги фактично не приділено.

Надзвичайно важливим сьогодні є правове забезпечення ролі кредиту у використанні досягнень науково-технічного прогресу у технічному переоснащенні або реконструкції діючих підприємств і впровадженні прогресивних технологій на нових підприємствах. Такі кошти можна отримати в банківських установах як у вигляді грошей, так і основних засобів (лізинг); з лізингових компаній; випустивши облігації на фондовому ринку, зберігши вільні грошові ресурси завдяки комерційному кредиту тощо. Банківське кредитування інноваційної діяльності регулюється

загальними законодавчими актами, що стосуються кредитування. Це, зокрема, Цивільний кодекс, Господарський кодекс. Операції лізингу врегульовані Цивільним кодексом і ЗУ “Про фінансовий лізинг”, випуск облігацій на фондовому ринку – ЗУ “Про цінні папери та фондовий ринок”.

Нині кредиторами можуть бути не лише банки, а й інші фінансові установи, такі, як страхові компанії у межах страхових резервів, інвестиційні компанії та фонди, недержавні пенсійні фонди. Але якщо платою за класичні кредитні ресурси є процент, то деякі інвестори вкладають кошти з дещо інших мотивів. Серед них можуть бути – бажання отримати право на нововинайдені вироби (венчурний капітал), виконання суспільно корисної функції (наукові фонди), паблік рілейшенз (спонсорська допомога). Саме тому ці джерела ми зараховуємо до специфічних. Причому у нашій державі найпоширенішими є венчурні фонди. Наукові фонди та спонсорська допомога характерні для зарубіжних економік.

В Україні венчури створені як інститути спільного інвестування і їхній розвиток має передісторію. З 1994 року у нашій державі існували інвестиційні фонди та компанії, і їхня діяльність регулювалась Положенням “Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії”, затвердженим указом Президента України. Але із прийняттям ЗУ “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)” від 15 березні 2001 року положення втратило своє регуляторне значення.

“Інститут спільного інвестування /ІСІ/”, – за цим законом, – це корпоративний інвестиційний фонд або пайовий інвестиційний фонд, який провадить діяльність, пов’язану з об’єднанням (залученням) грошових коштів інвесторів з метою отримання прибутку від вкладення їх у цінні папери інших емітентів, корпоративні права та нерухомість” [12].

Як відомо, ІСІ залежно від порядку здійснення його діяльності може бути відкритого, інтервального та закритого типу. Закон також говорить, що “ІСІ належить до відкритого типу, якщо він (або компанія з управління його активами) бере на себе зобов’язання здійснювати у будь-який час на вимогу інвесторів викуп цінних паперів, емітованих цим ІСІ (або компанією з управління його активами). ІСІ належить до інтервального типу, якщо він (або компанія з управління його активами) бере на себе зобов’язання здійснювати на вимогу інвесторів викуп цінних паперів, емітованих цим ІСІ (або компанією з управління його активами) протягом обумовленого у проспекті емісії строку, але не рідше від одного разу на рік. ІСІ належить до закритого типу, якщо він (або компанія з управління його активами) не бере на себе жодних зобов’язань щодо викупу цінних паперів, емітованих ним (або компанією з управління його активами) до моменту його реорганізації або ліквідації. ІСІ може бути строковим або безстроковим. Строковий ІСІ створюється на певний строк, встановлений у проспекті емісії, після закінчення якого він ліквідується або реорганізується. Безстроковий ІСІ створюється на невизначений строк. ІСІ закритого типу може бути лише строковим”. Залежно від його відповідності певним вимогам, встановленим у законодавстві, він може бути диверсифікованого і недиверсифікованого виду.

Сьогодні серед приватних фондів фінансування інноваційної діяльності особливе місце належить венчурам. “Венчурним фондом, – згідно з ЗУ “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)”, – вважається недиверсифікований ІСІ закритого типу, який здійснює виключно приватне розміщення цінних паперів власного випуску та активи якого більш ніж на 50 відсотків складаються з корпоративних прав та цінних паперів, що не допущені до торгів на фондовій біржі або у торговельно-інформаційній системі”. Учасниками венчурного фонду можуть бути тільки юридичні особи, а саме страхові компанії, великі корпорації, банки тощо.

Венчурний капітал використовується тоді, коли інші форми залучення коштів для фірм, що здійснюють інноваційну діяльність, є або не вигідними або просто недоступними. Вкладення цього капіталу є справою дуже ризиковою, оскільки ніколи не відомо наперед, чи матиме та чи інша інновація успіх на ринку. До того ж термін окупності інвестицій зазвичай є дуже тривалим. Інвестор венчурного капіталу отримує не прямі доходи, а право на новачі і можливість одержання прибутку від їхньої подальшої реалізації.

Невід'ємним джерелом капіталу для інноваційного розвитку в Україні залишаються іноземні інвестиції. Відносини, що виникають при здійсненні інвестиційної діяльності в Україні, регулюються ЗУ “Про інвестиційну діяльність”.

На наш погляд, у сучасних умовах господарювання вагому роль у забезпеченні інноваційної діяльності підприємств відіграє самофінансування. До них належать власний капітал, реінвестування прибутку та амортизаційний фонд тощо.

Цими коштами підприємство розпоряджається на власний розсуд. Законодавство встановлює тільки загальні правила. Наприклад, у законі України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” технологічним паркам, їхнім учасникам та спільним підприємствам при реалізації проектів технологічних парків дозволяється прискорена амортизація задіяних у проекті технологічного парку основних фондів і встановлюється щорічна 20-відсоткова норма прискореної амортизації основних фондів груп 3 та 4. Самофінансування може бути і зовнішнім, тобто здійснюватись також за допомогою збільшення акціонерного капіталу, додаткової емісії та продажу акцій.

Висновки

Отже, українське законодавство передбачає можливість підприємств використовувати майже всі відомі науці джерела фінансування інноваційного розвитку і навіть стимулює його. Але подібні положення є нестабільними, фрагментарними, неповними і часто суперечливими. Тому необхідно доповнити їх на основі елементів зарубіжного досвіду і досягнень вітчизняної науки і практики, приділити більшу увагу таким структурам, як інноваційний бізнес-інкубатор та технополіс. Також доцільно встановити нові податкові стимули і гарантувати їхню стабільність на визначений термін. Основні цілі, напрями і методи реалізації економічної політики повинні формуватися завдяки широкому демократичному процесу під чітким контролем парламенту і затверджуватися законодавчо, як прийнято у багатьох розвинених країнах світу.

Перспективи подальших досліджень

Сьогодні формування інвестиційно-інноваційної політики держави визначає перспективи розвитку країни. Тому вважаємо за доцільне подальше дослідження правової бази України в інноваційній сфері. Особливо це стосується тих норм, які регулюють податкову політику щодо інноваційної діяльності.

1. Ковалюк О. М. *Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики): Монографія.* – Львів: Видав. центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2002. – 396 с. 2. Опарін В.М. *Фінанси (загал. теорія): Навч. посібник* – К.: КНЕУ, 1999. 3. Волков О.І., Денисенко М.П., Гречан А.П. та ін. *Економіка та організація інноваційної діяльності: Підручник (третє видання).* – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 662 с. 4. *Управление инновациями / Под. ред. Ю.В. Шленова. Ч.2. – Управление финансами в инновационных процессах.* – М., 2003. – С. 157. 5. Афонин И.В., *Инновационный менеджмент и экономическая оценка реальных инвестиций: Учеб. пособие/ И.В. Афонин.* – М.: Гарддррики, 2006. – С. 90 – 92. 6. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” // http://www.osvita.org.ua/pravo/law_06/. 7. Закон України “Про інноваційну діяльність” // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, №36, ст.266 (Із змінами і доп.). 8. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=334%2F94-%E2%F0>. 9. Закон України “Про ПДВ” // <http://www.refine.org.ua/pageid-608-1.html>. 10. Закон України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=991-14>. 11. Чухрай Н., Патора Р. *Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві: Підручник.* – К.: КОНДОР, 2006. – 398 с. 12. Закон України “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)” // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2299-14>.